

СУБ'ЄКТ НЕЗАКОННОГО ПРИВЛАСНЕННЯ ОСОБОЮ НАЙДЕНОГО АБО ЧУЖОГО МАЙНА, ЩО ВИПАДКОВО ОПИНИЛОСЯ У НЕЇ, ТА ДЕЯКІ ОЗНАКИ ОСОБИСТОСТІ

У статті подано визначення та характеристику суб'єкта злочину незаконного привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї, та деякі ознаки особистості злочинця.

Ключові слова: незаконне привласнення, суб'єкт злочину, чуже знайдене майно або таке, що випадково опинилося у винного, вік суб'єкта, осудність, особистість злочинця.

Суб'єкт злочину є обов'язковим елементом складу, що, на відміну від швидкозмінних та існуючих нетривалий час об'єкта, об'єктивної та суб'єктивної сторони злочину, у більшості випадків незмінний з юридичної й фактичної точки зору [1, с. 145; 2, с. 74–75]. У ч. 1 ст. 18 КК визначено необхідні й достатні ознаки, що характеризують загального суб'єкта злочину: 1) фізична особа; 2) осудна особа; 3) особа, що досягла певного віку, із якого може настати кримінальна відповідальність.

Метою статті є визначення обов'язкових ознак суб'єкта незаконного привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї, та деяких характеристик особистості злочинця.

Невід'ємною ознакою суб'єкта злочину, передбаченого ч. 1 ст. 193 КК, є вік особи, що незаконно привласнила знайдене або таке, що випадково опинилося у неї, чуже майно або скарб, які становлять особливу історичну, наукову, художню чи культурну цінність. Суб'єктом незаконного привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї, може бути особа, яка досягла 16-річного віку. Стаття 193 КК не входить до переліку злочинів, кримінальна відповідальність за вчинення яких може наступати з 14 років (ч. 2 ст. 22 КК). Відтак, відповідальності може підлягати особа, якій виповнилося 16 років. Після досягнення цього віку неповнолітні можуть влаштуватися на роботу, їм видається паспорт громадянина України. Таким чином, не тільки кримінальне, а й інші галузі вітчизняного законодавства (цивільне, трудове, адміністративне право та інші) виходять із того, що після досягнення 16-річного віку неповнолітній за рівнем свого психофізичного розвитку здатний діяти на підставі здорового глузду й цілком може усвідомлювати суспільно небезпечний характер своїх дій та їхні можливі наслідки. Загальне настання кримінальної відповіда-

льності із 16 років є достатньо обґрунтованим [3, с. 110]. Із цього загального правила є два винятки. Перший пов'язаний з тим, що неповнолітні з 14 років цілком усвідомлюють кримінально-правові заборони, пов'язані з посяганням на життя, здоров'я, статеvu свободу та статеvu недоторканність особи, власність, громадський порядок та інші загальнозрозумілі об'єкти кримінально-правової охорони. Другий виняток полягає в тому, що за деякі злочини кримінальна відповідальність настає не з 16-річного, а з 18-річного віку.

Згідно зі ст. 30 ЦК, цивільну дієздатність має фізична особа, яка усвідомлює значення своїх дій та може керувати ними. Цивільною дієздатністю фізичної особи є її здатність своїми діями набувати для себе цивільних прав і самостійно їх здійснювати, а також здатність своїми діями створювати для себе цивільні обов'язки, самостійно їх виконувати та нести відповідальність у разі їх невиконання. Фізичні особи у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років мають неповну цивільну дієздатність. У ст. 32 ЦК, крім правочинів, передбачених ст. 31 ЦК, фізична особа у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років (неповнолітня особа) має право: 1) самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією або іншими доходами; 2) самостійно здійснювати права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що охороняються законом; 3) бути учасником (засновником) юридичних осіб, якщо це не заборонено законом або установчими документами юридичної особи; 4) самостійно укладати договір банківського вкладу (рахунку) та розпоряджатися вкладом, внесеним нею на своє ім'я (грошовими коштами на рахунок). Неповнолітня особа вчиняє інші правочини за згодою батьків (усиновлювачів) або піклувальників. На вчинення неповнолітньою особою правочину щодо транспортних засобів або нерухомого майна повинна бути письмова нотаріально посвідчена згода батьків (усиновлювачів) або піклувальника й дозвіл

органу опіки та піклування. Згода на вчинення неповнолітньою особою правочину має бути одержана від батьків (усиновлювачів) або піклувальника та органу опіки та піклування відповідно до закону. Неповнолітня особа, що досягла 16-річного віку, може виступати належним суб'єктом набуття права власності на знахідку (ст. 337–338 ЦК), бездоглядну домашню тварину (ст. 340–341 ЦК), скарб (ст. 343 ЦК), інше чуже майно за набувальною давністю (ст. 344 ЦК). Особа, яка добросовісно заволоділа чужим майном і продовжує відкрито, безперервно володіти рухомим майном протягом п'яти років, набуває право власності на це майно (набувальна давність), якщо інше не встановлено цим Кодексом (ч. 1 ст. 344 ЦК).

Встановлюючи вік особи, з якого може наставати кримінальна відповідальність за злочини проти власності, законодавець у статтях, що передбачають відповідальність за крадіжку (ст. 185 КК), грабіж (ст. 186 КК), розбій (ст. 187 КК), вимагання (ст. 189 КК), умисне знищення або пошкодження майна (ч. 2 ст. 194 КК), вказав 14-річний рубіж. У літературі цю обставину традиційно пов'язують із "простим та зрозумілим всім малку протиправним характером злочинної дії": здатність усвідомлювати свої діяння, передбачати можливі наслідки цих діянь, також керувати ними виникають в особі не раптово в один момент, а набуваються нею та поступово розвиваються в процесі життєвого шляху на різних етапах її становлення та досягнення певного віку [4, с. 506]. Як стверджує В.М. Бурдін, по суті, становлення особи – це процес руху від формування її як об'єкта суспільних відносин до становлення її як суб'єкта таких відносин. Унаслідок цього процесу людина набуває самосвідомості, формується як соціально орієнтований член суспільства. Водночас відбувається формування нормосвідомості особи, яке ґрунтується на механізмах перетворення на суб'єктивний досвід соціальних норм, які об'єктивно склалися та функціонують у системі суспільних відносин. Отже, тільки з віком поступово відбувається розвиток соціальної зрілості людини [5, с. 220–221].

Вважаємо, що настання кримінальної відповідальності за незаконне привласнення знайденого або такого, що випадково опинилося в особі, чужого майна або скарбу, які становлять особливу історичну, наукову, художню чи культурну цінність, з 16 років встановлено правильно. Саме з досягненням 16-річного віку більшість підлітків усвідомлюють суспільну небезпеку корисних злочинів проти власності [6, с. 10–11]. Підлітковий період учені-психологи визначають як період інтенсивного формування самооцінки, бурхливого розвитку самосвідомості, як здатність спрямовувати свідомість на власні психічні процеси, включаючи складний світ своїх пережи-

вань, потреби пізнати себе як особистість. Основні потреби підліткового віку: потреба в самовираженні, потреба вміти щось робити, потреба щось значити для інших, потреба рівноправного спілкування з дорослими тощо. Вищевказані психологічні особливості неповнолітніх у віці 16 років надають підстави стверджувати, що вони в загальному вигляді усвідомлюють наявність правової заборони привласнювати чуже майно (загальна протиправність). Таке усвідомлення формується на знаннях і навичках, набутих у родині, у спілкуванні з вихователями, учителями й іншими дорослими, на шкільних заняттях тощо. Також є певні знання, а іноді й досвід щодо особливостей майна або скарбу, які становлять історичну, наукову, художню чи культурну цінність.

Осудність є однією зі складних і суперечливих проблем сучасного кримінального права [7, с. 15–16; 8, с. 7]. Осудність – насамперед, конструктивна ознака суб'єкта злочину. Згідно із ч. 1 ст. 19 КК, осудною визнається особа, яка під час вчинення злочину могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) і керувати ними. Наявна в психологічній науці градація рівнів усвідомлення, як зазначає В.М. Бурдін, дає змогу стверджувати, що кримінально-правове значення під час формулювання інтелектуальної ознаки поняття осудності та патоінтелектуальної ознаки поняття неосудності має лише той рівень усвідомлення, який передбачає можливість особи усвідомлювати соціальне значення свого діяння. Усі інші рівні усвідомлення не мають самостійного кримінально-правового значення, оскільки вони є, по суті, передумовами зазначеного вищого рівня, без яких він не може існувати, а отже, вказувати окремо на нижчі рівні під час формулювання ознак відповідних понять немає потреби. З урахуванням того, що суспільна небезпечність та кримінальна протиправність є самостійними ознаками злочину, а усвідомлення особою цих ознак також відбувається окремо в межах різних підрівнів соціального рівня усвідомлення правової дійсності, які не поглинаються одне одним, вказівка на можливість усвідомлення суспільної небезпечності та кримінальної протиправності діяння і його наслідків повинна знайти своє місце серед ознак поняття осудності [8, с. 12–13].

Соціально-психологічна характеристика осудності виражається в рівні інтелектуального розвитку, у володінні особою певними вольовими властивостями, спроможністю керувати своїми діями. Для осудності важливий і певний рівень соціалізації особистості, її участь у суспільних відносинах, у різноманітних сферах життя, усвідомлення прав і обов'язків, ролі й відповідальності за свою поведінку. Тому осудність як певний рівень соціального розвитку набувається після досягнення певного віку. Будучи ознакою суб'єкта в складі злочину, осуд-

ність пов'язана з виною як ознакою суб'єктивної сторони, вони разом забезпечують дію принципу суб'єктивного ставлення у вину у кримінальному праві. Таким чином, осудність – це психічний стан особи, що полягає в її спроможності за станом психічного здоров'я, за рівнем соціально-психологічного розвитку й соціалізації, а також за певним віком усвідомлювати фактичний характер і суспільну небезпеку своїх дій, керувати ними під час вчинення злочину та нести у зв'язку із цим кримінальну відповідальність. У доктрині кримінального права загальною визаною є сукупність соціально-медичних, психологічних та юридичних критеріїв як підстав визнання особи осудною [9, с. 371–372]. Соціально-медичний критерій означає, що суб'єкт під час вчинення злочину досяг певного рівня психічного розвитку та соціалізації, котрий дає йому змогу усвідомлювати істинний зміст того, що вчинюється, і керувати своїми вчинками. Також він не має жодної з хвороб психіки, що позбавляє його цієї спроможності. Зазначений критерій є показником певного вікового розвитку й психофізіологічного стану людини та слугує своєрідною основою психологічного критерію [10, с. 241]. Психологічний критерій осудності характеризується здатністю особи усвідомлювати фактичний характер і юридичну значущість свого діяння та керувати ним. Цей критерій характеризує людину з психологічного боку, демонструючи особистість, яка має розум і волю та здатна, до того ж, переживати емоції, котра спроможна не тільки адекватно відобразити об'єктивну реальність, розуміти правову сутність своєї поведінки, а й вільно обирати той чи інший варіант поведінки взагалі, тобто керувати нею. Юридичний критерій осудності означає здатність особи, яка вчинила злочин, усвідомлювати відповідальність за вчинене, підлягати кримінальній відповідальності. Тільки спроможна до цього людина піддається кримінально-правовому впливу. Щодо суб'єкта, позбавленого здатності усвідомити та сприйняти осуд своєї поведінки, право загалом і кримінальне зокрема безсиле, тут потрібні інші засоби – медико-психіатричні [11, с. 15–16].

Щодо корисливих злочинів проти власності, що не пов'язані з оберненням (вилученням із володіння власника) чужого майна на свою користь або на користь інших осіб, до складу яких традиційно відносять незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї, або скарбу загалом, не виникають проблеми осудності або обмеженої осудності особи, яка вчинила ці злочини. Такий стан речей пояснюється, насамперед, цілковито усвідомленим характером злочинного діяння, пов'язаного з незаконним привласненням чужого майна, та повного вольового контролю за своїми протиправ-

ними діями з боку винного. Таким чином, певною мірою підсумовуючи ознаки суб'єкта злочину, передбаченого ст. 193 КК, зазначимо, що ним може бути загальний суб'єкт злочину, тобто фізична, осудна особа, що досягла 16-річного віку.

Натомість у літературі раніше було висловлено думку, що суб'єкт досліджуваного злочину є спеціальним. Так, П.С. Матишевський стверджував, що коло суб'єктів привласнення знайденого майна обмежено, тому що не бездіяльність усіх, хто не втрутився в хід певних подій, а лише бездіяльність тих, хто об'єктивно пов'язаний з подіями, є кримінально-правовим діянням [12, с. 167]. П.В. Хряпінський зазначає: "Привласнення знайденого, як і будь-який інший злочин, що вчинюється шляхом бездіяльності, як суб'єкт передбачає тільки особу, зобов'язану вчинити суспільно корисну дію. Саме від цих осіб суспільство вимагає нормативно схваленого варіанта поведінки, що очікується від кожного, хто потрапляє у визначене становище" [13, с. 16]. Водночас, мабуть, розуміючи певну суперечливість своєї правової позиції, ті самі дослідники вказували на таку обставину: у ролі зобов'язаного суб'єкта може бути будь-яка особа, і це свідчить про загальний суб'єкт досліджуваного злочину [14, с. 177]. На наш погляд, найбільш вдало піддав критиці точку зору "спеціального суб'єкта привласнення знайденого чужого майна" М.С. Таганцев, який свого часу писав: "Суб'єкт привласнення знахідки загальний, тому що норма, яка забороняє привласнювати знайдене чуже майно, має загальне спрямування для всіх без винятку й не поширює свою дію лише на окрему категорію осіб, і встановлює не спеціальний, а загальний обов'язок не привласнювати знайдене чуже майно" [15, с. 815].

Зі свого боку, слід додати, що аргументом на користь загального суб'єкта злочину, передбаченого ст. 193 КК, слугує та обставина, що незаконне привласнення знайденого або такого, що випадково опинилося у особи, чужого майна або скарбу, які становлять особливу історичну, наукову, художню чи культурну цінність, може вчинитися відразу ж, негайно, скажімо, продати, спожити, передати іншим особам чи іншим чином розпорядитися, аніж невиконання обов'язку щодо належного повідомлення власникові або державі про цю подію. У такому випадку незаконного привласнення знайденого або такого, що випадково опинилося в особи, чужого майна або скарбу для бездіяльності фактично не має часу й місця.

Від обов'язкових ознак суб'єкта злочину, які є конструктивними ознаками складу злочину, передбаченого ст. 193 КК, слід відрізнити обставини, що характеризують особу злочинця. Відмінність суб'єкта злочину від особи злочинця є одним із дискусійних і складних теоретичних питань крими-

нального права та кримінології. Ототожнення цих понять неминує призводити до методологічної помилки. Тому суттєвим і необхідним моментом є розмежування, з одного боку, "суб'єкта злочину" за своїм змістом конкретного, обмеженого законодавчими ознаками (фізична особа, осудність, вік) поняття, з іншого – "особи злочинця" більш широкої категорії, що охоплює й усілякі характеристики особи, що лежать за межами складу, але обов'язково враховуються судом при винесенні вироку за вчинений злочин. При цьому досліджується особа злочинця в її взаємодії із соціальним середовищем і поряд із:

- 1) соціально-демографічними;
- 2) кримінально-правовими ознаками;
- 3) соціальними ролями й статусами;
- 4) рисами правової та моральної свідомості;
- 5) соціально-психологічними характеристиками [16, с. 266].

І.М. Даньшин визначав особу злочинця як сукупність істотних і стійких соціальних властивостей і ознак, соціально значущих біопсихологічних особливостей індивіда, які, об'єктивно реалізуючись у конкретному вчиненому злочині, надають вчиненому діянню характеру суспільної небезпечності, а винній у ньому особі – властивості суспільної небезпечності, у зв'язку із чим вона й притягується до відповідальності, передбаченої кримінальним законом [17, с. 65–66]. Ю.М. Антонян бачив особу злочинця в людині, яка вчинила злочин унаслідок притаманних їй психологічних особливостей, антисуспільних поглядів, негативного ставлення до моральних цінностей та вибору суспільно небезпечного шляху для задоволення своїх потреб [18, с. 16].

У величезному розмаїтті кримінологічних класифікацій особи злочинця завжди є місце так званому "випадковому злочинцю". У кримінології найчастіше використовують класифікаційні групування за такими критеріями: соціально-демографічні ознаки (стать, вік, освіта, чоловіки, жінки, неповнолітні; вікові категорії тощо); ознаки соціального становища й роду занять (робітники, службовці, працівники сільського господарства, військовослужбовці, приватні підприємці, студенти, безробітні тощо); ознаки місця проживання та тривалості проживання (мешканець міста, селища міського типу, села; місцевий житель, мігрант, переселенець тощо); інтенсивність і характер злочинної діяльності (повторність, спеціальний або загальний рецидив, у складі групи, організованого злочинного угруповання тощо); дані про стан особи в момент вчинення злочину (у стані алкогольного, наркотичного сп'яніння, під час відбування покарання у виправно-трудовій установі тощо); види вчиненого злочину (крадіжки, грабіжники, вбивці, ґвалтівники, хулігани, хабарники тощо).

За глибиною та стійкістю антисоціальності особи виокремлюють такі типи злочинців: 1) випадкові – особи, які вперше вчинили злочин унаслідок випадкового збігу обставин усупереч загальній позитивній характеристиці всієї їхньої попередньої поведінки (для них злочин не домінуюча лінія поведінки, не закономірний результат криміногенної взаємодії особистості та середовища, а радше, прикрий (хоча й винний) епізод їхнього життя); 2) ситуаційні – особи, що вперше вчинили злочин, не встоявши перед впливом несприятливих зовнішніх факторів формування та життєдіяльності особистості, однак узагалі характеризуються більше позитивно, ніж негативно (однак припускаються аморальних вчинків); 3) злісні – особи, які вчинили декілька злочинів і перебувають у стійкій опозиції до суспільства (для деяких з них злочин став професією); 4) особливо злісні – особи, котрі вчиняють тяжкі й особливо тяжкі злочини (до них належать і всі ті, хто вчиняє злочини в складі організованих груп і злочинних організацій) [19, с. 104; 20, с. 118–119]. Проблема "випадкового злочинця" здавна цікавила й цікавить зараз науковців [21, с. 131; 22, с. 9–10; 23, с. 6]. У юридичній психології в особи злочинця розрізняють певні дефекти: 1) дефекти індивідуальної правосвідомості (соціально-правовий інфантилізм, правова непоінформованість, соціально-правова дезінформованість, правовий нігілізм (негативізм), соціально-правовий цинізм, соціально-правова безкультурність); 2) патологія накопичення й псевдопотреб особистості; 3) дефекти в особових установках; 4) дефекти психічного розвитку тощо [24, с. 332–333]. На підставі психорегуляції виділяють тип особистості злочинця, який характеризується дефектами психічної саморегуляції (особи, які скоїли злочин уперше й у результаті випадкового збігу обставин; вчинений злочин суперечить загальному типу поведінки цієї особистості, випадковий для неї, пов'язаний з окремими дефектами саморегуляції. Це особи, які не зуміли протистояти криміногенній ситуації; їх особистісною особливістю є низький рівень самоконтролю, ситуативна зумовленість поведінки).

Особа, яка вчинила злочин, передбачений ст. 193 КК, повністю відповідає опису "випадкового злочинця". Насамперед, слід вказати, що соціально-правова та психологічна установка такої особи загалом позитивна. Попередня поведінка особи, яка незаконно привласнила знайдене або чуже майно, що випадково опинилося у неї, або скарб, є цілковито законослухняною. З погляду кримінально-правової характеристики раніше ця особа, як правило, злочинів не вчиняла. Її життєві соціально-правові та психологічні ціннісні установки нічим не вирізняються від інших законослухняних громадян, що заробляють на життя чесною працею. Вирішальний вплив на вибір саме протиправного варіанта поведінки має спо-

куслива ситуація збагачення, що виникає зі знаходженням чужого майна, або такого, що випадково опинилося в особи, або скарбу. Вочевидь, вищевказане майно опиняється у володінні особи не відкрито, а таємно. Про його знаходження ніхто, крім винного, не знає. Звідси виникає спокуса “незаконного привласнення”, замість того, щоб повернути майно його власникові або віддати органам влади чи місцевого самоврядування. У боротьбі мотивів, що точиться в психологічній сфері особи, у результаті слабкості “психічної установки на дотримання правових норм та правил спільного проживання” перемагають корисливі мотиви збагачення за рахунок чужого майна. У всякої людини, якою б чистою та чесною вона не була, – зазначав Е. Феррі, за відомих спокусливих обставин виникає думка вчинити щось недобре або протиправне. Але в чесної людини саме тому, що вона є такою органічно й психічно, ця спокуслива картина викликає відразу уявлення про можливі наслідки та розбивається об гартвану міць здорової психічної організації, не завдаючи їй навіть мінімальної шкоди; у менш сильної та менш обачливої людини вона робить дірку, не зустрічає рішучої протидії з боку недорозвинutoї моральної чесноти й, як результат здобуває перемогу над останнім, тому що, як говорять, “сумніви щодо обов’язку – вже поразка” [25]. Таким чином, при незаконному привласненні знайденого або такого, що випадково опинилося в особи, чужого майна або скарбу ми стикаємося із “випадковим злочинцем”, що вперше вчинює злочин невеликої тяжкості всупереч позитивним ціннісним установкам.

Список використаної літератури

- Брайнин Я.М. Уголовный закон и его применение : монография / Я.М. Брайнин. – М. : Юрид. лит., 1967. – 240 с.
- Трайнин А.Н. Общее учение о составе преступления : науч. издан. / А.Н. Трайнин. – М. : Госюриздат, 1957. – 363 с.
- Хряпінський П.В. Кримінальне право України. Загальна частина : навч. посіб. / П.В. Хряпінський. – Суми : Університетська книга, 2009. – 687 с.
- Вереша Р.В. Суб’єктивні елементи підстави кримінальної відповідальності : підручник / Р.В. Вереша. – К. : Атіка, 2006. – 740 с.
- Бурдін В.М. Осудність та неосудність (кримінально-правове дослідження) : монографія / В.М. Бурдін. – Л. : ЛНУ імені І. Франка, 2010. – 780 с.
- Маркунцев С.А. Осознание уголовно-правовых запретов в структуре уголовной ответственности несовершеннолетних : монография / С.А. Маркунцев ; под общ. ред. А.Э. Жалинского. – М. : Юриспруденция, 2007. – 160 с.
- Лень В.В. Осудність у кримінальному праві і законодавстві : монографія / В.В. Лень. – Д. : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ : Ліра ЛТД, 2008. – 180 с.
- Бурдін В.М. Осудність та неосудність у кримінальному праві України: проблеми теорії і практики : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / В.М. Бурдін ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Л., 2011. – 38 с.
- Курс советского уголовного права : в 5 т. / отв. ред. Н.А. Беляев, М.Д. Шаргородский. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1968. – Т. 1. Часть Общая. – 646 с.
- Курс советского уголовного права : учебн. : в 6 т. / А.А. Пионтковский, П.С. Ромашкин, В.М. Чхиквадзе и др. ; под ред. А.А. Пионтковского. – М. : Наука, 1970. – Часть Общая. – Т. 2 : Преступление. – 516 с.
- Ломако В.А. Осудність та неосудність за кримінальним правом України : конспект лекції / В.А. Ломако. – Х. : Укр. юрид. академія, 1993. – 23 с.
- Матышевский П.С. Уголовно-правовая охрана социалистической собственности в Украинской ССР : монография / П.С. Матышевский. – К. : Изд-во Киевск. ун-та, 1972. – 202 с.
- Хряпінський П.В. Уголовная ответственность за присвоение найденного или случайно оказавшегося у виновного государственного или общественного имущества : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / П.В. Хряпінський ; Харьк. юрид. ин-т. – Харьков, 1983. – 21 с.
- Хряпінський П.В. Уголовная ответственность за присвоение найденного или случайно оказавшегося у виновного государственного или общественного имущества : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / П.В. Хряпінський ; Харьк. юрид. ин-т им. Ф.Э. Дзержинского. – Харьков, 1983. – 208 с.
- Таганцев Н.С. Уголовное уложение 22 марта 1903 г. : науч. издание / Н.С. Таганцев. – СПб., 1904. – 1126 с.
- Кримінологічний довідник : навч.-практ. посіб. / О.М. Бандурка, О.М. Джу́жа, О.М. Литвинов ; за ред. О.М. Бандурки. – Х. : Діса плюс, 2013. – 412 с.
- Кримінологія: Загальна та Особлива частини : підручник / І.М. Даньшин, В.В. Голіна, О.Г. Кальман та ін. ; за ред. І.М. Даньшина. – Х. : Право, 2003. – 352 с.
- Антонян Ю.М. Личность преступника : монография / Ю.М. Антонян, В.Н. Кудрявцев, В.Е. Эминов. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2004. – 366 с.
- Зелинский А.Ф. Криминальная психология : науч.-практ. изд. / А.Ф. Зелинский. – К. : Юринком Интер, 1999. – 237 с.
- Даньшин И.Н. К вопросу о личности преступника / И.Н. Даньшин // Про-

- блемы соц. законности. –1980. – Вып. 6. – С. 117–126.
21. Еникеев М.И. Основы общей и юридической психологии : монография / М.И. Еникеев. – М. : Юристъ, 1996. – 467 с.
22. Чадов М.Д. Случайный преступник: понятие и репрессивно-предупредительные меры : монография / М.Д. Чадов. – Х. : Типография и литография М. Зильберберг и Сыновья, 1906. – 168 с.
23. Голик Ю.В. Случайный преступник : монография / Ю.В. Голик. – Томск : Изд-во Томск. ун-та, 1984. – 167 с.
24. Васильев В.Л. Юридическая психология : учебник / В.Л. Васильев. – 5-е изд., дополн. и перераб. – СПб. : Питер, 2004. – 655 с.
25. Ферри Э. Уголовная социология: монография [Электронный ресурс] / Энрико Ферри. – Рим, 1907. – Режим доступа: <http://www.univer5.ru/sotsiologiya/ugolovnaya-sotsiologiya-e.-ferri.html>.

Стаття надійшла до редакції 21.01.2014.

Чус О.В. Субъект незаконного присвоения лицом найденного или случайно оказавшегося у него чужого имущества и некоторые признаки личности

В статье даются определение и характеристика субъекта преступления незаконного присвоения лицом найденного или случайно оказавшегося у него чужого имущества и некоторые признаки личности преступника.

Ключевые слова: *незаконное присвоение, субъект преступления, чужое найденное или случайно оказавшееся у виновного имущество, возраст субъекта, вменяемость, личность преступника.*

Choos O. Subject of misappropriation by the person of someone else's property found or incidentally appeared at it and some signs of the personality

A subject of crime is the mandatory member of composition, that, unlike existing of short duration time of object, objective and subjective side of crime, in most cases unchanging from the legal and actual point of view. In an item 18 the Criminal code of Ukraine necessary and sufficient signs which characterize the general subject of crime are certain: 1) physical person; 2) responsible person; 3) person, which attained certain age which criminal responsibility comes from. The inalienable sign of subject of crime is age of person which illegally appropriated found or such, that by chance found oneself for him, stranger property or treasure, which make the special historical, scientific, artistic or cultural value. By the subject of misappropriation by the face of the found or stranger property which by chance found oneself for it, there can be a person which attained age 16 years.

The civil capability of physical person is its ability by the actions to acquire on your own civil laws and independently to carry out them, and also ability by the actions to create on your own civil states, independently to execute them and carry responsibility in the case of their non-fulfillment. Physical persons in age from fourteen to eighteen years have an incomplete civil capability. Establishment of criminal responsibility for misappropriation found or such, that by chance found oneself for a person, stranger property or treasure, which make the special historical, scientific, artistic or cultural value, from 16 it is set correctly.

In useful crimes against property, which are unconnected with an exception from the domain of property proprietor on the benefit or in behalf of other persons, to which traditionally take misappropriation the face of the found or stranger property which by chance found oneself for it, or treasure, on the whole there are not problems of responsibility or limited responsibility of person, which accomplished these crimes. Such state of affairs is explained, by the full realized character of criminal act, stranger property related to misappropriation, and complete volitional control after the illegal actions from the side of guilty. Summarizing signs the subject of crime, foreseen st., 193 the Criminal code of Ukraine, it follows to come to the conclusion, that a general subject of crime can be them, that physical, responsible person which attained age 16 years.

Key words: *misappropriation, the subject of a crime, others found or incidentally appeared property, age of the subject, sanity, the identity of the criminal.*